

koji sami još gorje griješe, nego li to drugima spočitavaju.

I tako to ide redom kroz 20 članka, od kojih da sve iscrpim ma i u najkraćim crtama, izašla bi preduga ova recenzija. Neka bude za to dosta da navedem samo naslove ostalih radnja, kako slijede u tom velikom djelu.

8. Zur Psychologie der Greuel-Aussagen. Univ. Prof. Dr. Wladislaus Switalski, an der kgl. Akademie in Braunsberg.

9. Kunst und heilige Stätten im Kriege. Univ. Prof. Dr. Jos. Sauer in Freiburg im Br.

10. Seelsorge und religiöses Leben im deutschen Heere. Univ. Prof. Dr. Georg Pfeilschifter im Freiburg.

11. Deutsche und französische Kriegshirtenbriefe. Univ. Prof. Dr. Alois Knöpfler in München.

12. Der französische und der deutsche Kulturkampf in ihren Ursachen und Folgen. Oberlehrer Dr. Hermann Platz in Düsseldorf.

13. Katholicismus und Protestantismus im gegenwärtigen Deutschland. Domdekan Dr. Franz Xaver Kiefl in Regensburg.

14. Reich, Kaiser und Parität. Dr. Karl Hoerber, Seminardirektor a. D. Köln.

15. Deutsche Weltherrschaft. Univ. Prof. Dr. Hermann von Grauert in München.

16. Staat, politische Freiheit und Militarismus in Deutschland. Dr. Goetz Briefs, Privatdozent in Freiburg.

17. Deutsche soziale Kultur. Prälat Dr. August Pieper, Generaldirektor des Volksvereines für das katholische Deutschland in München-Gladbach.

18. Das Allgemeinmenschliche in deutscher Art und Kunst. Prof. Karl Muth in München.

19. Unsere religiöse Kultur. Bischof Michael v. Faulhaber in Speyer.

20. Das katholische Deutschland und die Heidenmission. Univ. Prof. Dr. Jos. Schmidlin in Münster.

Na koncu zgodno je redaktor ove zbirke članaka dodao dva brzojava u tom predmetu: Brzovjav dvojice kardinala caru i odgovor carev njima. Zatim dva dokumenta, jedan od Pape: Odgovor sv. Oca 6. sept. 1915. (Acta Ap. Sedis No. 16.); a drugi od kato-

ličkog episkopata Njemačke: Adresa njem. biskup. konferencije u Fuldi sv. Ocu 17. aug. 1915.

U njemačkom novinstvu bilo je mnoštvo članaka, u kojem se je istakla mnoga misao od onih, što su u ovoj knjizi navedene. Ali pored toga ova knjiga zaslužuje da se čita. Za to je preporučujem.

Dr. Pazman.

Jurić O. Frano. Franjevački samostan u dubrovačkoj Rijeci. Povijesno-opisni prikaz. Zagreb, 1916. Tiskara i litografija C. Albrecht. U 8° str. VI + 136. Cijena K 1'80.

Pisac je ovim djelom svojim podigao svojoj redovn. provinciji, kojoj je djelo i posvetio, doista spomenik aere perennius. Nije mogao učiniti veće usluge njojzi nit se sjajnije odužiti za njena dobročinstva. Iza predgovora pružio je pisac kratak osvrt na cijelu franjev. provinciju sv. Jerolima u Dalmaciji: kako se je razvila, koji su joj samostani, kakav je život njenih redovnika, rad u duh. pastvi, rad za hrvatstvo, kakove znamenitosti građevne, slikarske i rezbarske i dr. u sebi krije i koji su joj članovi po službama i po radu književnom postali glasoviti. Iza toga opisuje samostan na Rijeci (Ombla) Dubrovačkoj, njegov položaj, vegetaciju, okolicu, a onda počinje historijom samostana sve od postanka njegova u 14. stoljeću. Ističe s ponosom blagosovan rad samostanaca za vrijeme Dubrovačke republike, kada je spadao pod bosansku vikariju, kasnije pripao dubrovačkoj, a ova se opet kasnije s dalmatinskom provincijom složila u jednu. Znamenita je perioda za ovaj samostan, kad je sv. redovnik franjevac Jakob Markijski došao u Dubrovnik u duhovnom poslu, ondje bravio, pohađao okolišne samostane i među ostalima pohodio i ovaj na Rijeci. Potres u Dubrovniku god. 1667. nanio je štete i ovom samostanu, ali je bio popravljen. Riše zatim pisac zgođe ovoga samostana za vrijeme pada Dubrovačke republike i kako je samostan spašen od pljačkanja francuskih i kasnije crnogorskih četa. Nakon toga

slijedi novija povjest ovoga samostana, zapuštenost, popravljjanje, uprava pod vrsnim starješinama i napokon najnoviji događaji iz god. 1914. i 1915. Samostan srećom nije stradao prigodom bombardovanja francuskog (4. listop. 1914.) i talijanskog (18. srpnja 1915.) ratnog brodovlja. Pisac na koncu opisuje nutrašnost samostana samostanske crkve i dodaje katalog znamenitijih redovnika ovoga samostana, među kojima prvo mjesto zauzima O. Ambroz Marković, koji je prvi izdao Gundulićevog „Osmana“ u Dubrovniku god. 1826.

Kako rekoh na početku, franjev. provincija može biti zahvalna piscu, što joj je podigao ovakov spomenik. Pisac je iz netiskanih rukopisa, što no ih prašina izjeda, pokupio lijep povjesni materijal i iznio na svijetlo. On je time ispunio mnogu prazninu u kulturnoj povijesti slavnoga Dubrovnika. Ali pisac je ne samo povjesničar, on je i vrstan književnik. Njegov jezik je čist i pravilan hrvatski jezik, što je zaista velika rijetkost u pisaca iz Dalmacije. Njegov stil je elegantan, njegovi opisi (n. pr. na str. 30.) dotjerani. On nije ni najmanje sitnice ispuštio, a da je nespomene, koja spada na njegov predmet. Osim rukopisa domaćih poslužio se pisac još sa 44 razna vrela historijske struke izrađujući ovu lijepu knjižicu, koja za to i njemu na osobitu čast služi. Knjigu ovu preporučujem svakomu.

Dr. Pazman.

F. H. Schüth S. I.: *Theorie des mündlichen Vortrages besonders für Redner und Prädiger. Leitfaden für Lehrer und Lernende.* Freiburg im Breisgau 1915. Herdersche Verlagshandlung. U maloj 8i str. XII. + 254.

Pisac izdao je eto knjižicu, u kojoj poučaje, kako se ima govoriti. To je jedan dio retorike, nauke, koja je bez sumnje potrebna osobito nama svećenicima, kojima duhovna služba nalaže dužnost propovijedanja, katekizovanja i poučavanja. Pisac veli u predgovoru, da je ovo djelo plod dugotrajne prakse i studija; on je sam opažao na sebi i na drugima, sam se je vježbao i sam proučavao. Dakle djelo je originalno, prem-

da spominje i nekoje druge pisce koji su pisali o istom predmetu, i na njih se pozivlje, najviše na Skraup Karl („Die Kunst der Rede und des Vortrages“. Leipzig 1894. J. J. Weber). — U uvodu tumači pisac pojmove, da čitatelj znade, o čem se zapravo govori u ovoj knjizi (Begriff des mündlichen Vortrages und die verschiedenen Arten derselben). Svoje djelo razdijelio je pisac u tri poglavlja. U prvom izlaže općenita načela govorničke umjetnosti. (Allgemeine Prinzipien der Kunst des Vortrages). Glavno je pravilo, da se govori naravno, kako je čovjeku od naravi dano; a umjetnost imade taj naravni dar govora da upotpuni i dotjera. Umjetnost govornička spada među t. z. lijepe umjetnosti. — U drugom poglavlju — to je najvažnije poglavlje — raspravlja pisac o samom govoru u koliko je predmetom sluha. (Der mündliche Vortrag als solcher nach seiner tonischen Seite). Ovo poglavlje imade tri članka. U prvom od ovih članaka raspreda pisac na tanko počela govora (Elemente der Vortrages); zvuk, glas, jakost glasa, visina glasa, pokretač i uzrok glasa, o čem ovisi jakost glasa, gdje nastaje glas; zatim izgovor ili artikulacija... o svem tom pisac podrobno govori. Kako valja čisto i jasno izgovarati vokale (samoglasnike), kako ih spajati sa konsonantima (suglasnicima), kako slovke spajati u riječi; kako dugo izgovarati, kako naglašivati, kako na ritam paziti, kako modulirati glasom t. j. izmjenjivati visoke glasove s dubokima i napokon kako disati valja kod govora. O svem tom daje pisac pravila, naročito opširno govori o naglasu ili akcentu. Ova pravila izgovaranja temelje se na naravi ljudskoj i vrijede za svako izgovaranje. Ali kod govornika i propovjednika valja da to izgovaranje prati razumijevanje, jer treba da govorimo umjetno, a umjetnost govornička ide u prvom redu za tim, da nas slušatelji razumiju. Ta se umjetnost sastoji u tom, da znademo zgodno naglašivati ne samo pojedine riječi (gramatički naglas), nego upravo one riječi, koje su najvažnije u izreci (govornički naglas); da znademo ritmički modulirati glasom, i da na zgodnom mjestu upotrebimo stanke